

Етапи нової школи Тадеуша Ганицького

У статті висвітлено основні питання виникнення спеціалізованого музичного навчального закладу на Поділлі на початку ХХ століття. Адже на той час музична освіта була на рівні домашнього музикування, і тому створення такого закладу було важливим і необхідним завданням для піднесення культурно-мистецького рівня краю. Той, хто започаткував професійну музичну освіту на Поділлі, був відомим музикантом, педагогом, скрипалем, засновником музичної школи у Польщі - Тадеуш Ганицький, який на початку ХХ століття перебував у Кам'янці-Подільському з гастролями.

Проаналізовано проблеми, які виникли на шляху становлення та розвитку музичної освіти у Кам'янці-Подільському на початковому етапі. Серед них – тривала нелегка організація педагогічних кадрів школи, яких було запрошено з різних міст і країн. Відсутність фінансової підтримки з боку держави, що змусило Тадеуша Ганицького вкласти власні кошти у процвітання та розквіт культурно-мистецького рівня міста тощо. Детально розкрито початковий етап заснування музичної школи, а також розглянуто педагогічну та концертну діяльності навчального закладу та результати роботи музичного осередку в період 1903-1910рр.

Ключові слова: спеціалізований музичний навчальний заклад, Кам'янець-Подільський, педагоги-музиканти, професійна музична освіта, Поділля.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Місцеві мистецькі заходи на Поділлі на початку ХХ століття відбувалися на звичайному провінційному рівні і здебільшого підтримувалися ентузіастами-музикантами. Однак мистецьке життя не обмежувалось лише цим. На святкових ярмарках, які зокрема, проводились у Кам'янці-Подільському, виступало чимало народних аматорів-співаків, інструменталістів. Любителі-художники виставляли цілі галереї своїх картин. В інші дні кам'янчани задовольнялись власним домашнім музикуванням, але найдемократичнішим і найдоступнішим для жителів міста був спів. В місті діяло чимало церковних хорів, основу яких становили місцеві співаки. На їх виступи збиралось чимало слухачів, особливо виділялися архієрейський та семінарський хоріві колективи. У цілому у Кам'янці-Подільському мистецьке життя існувало на аматорському рівні. Не існувало навчальних осередків, де б можна було отримати знання з мистецьких дисциплін. І тому на Поділлі була гостра потреба у створенні такого закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Зазначимо, що розвиток освіти та культури на Поділлі на початку ХХ ст. доволі докладно висвітлюються у працях багатьох дослідників. Передусім, виокремлюються ґрунтовні дослідження з історії подільської освіти Т. Сесака. Також заслуговують на увагу праці, авторами яких виступають Л. Анохіна, С.Баженова, М. Вроліс, О. Завальвюк, О. Комарницький, А. Лисий, Е. Мельник та ін. Подільських краєзнавців, які займаються дослідженням даної проблеми (В. Іванова, А. Свидницького, Р. Римар, В. Святелика, В. Циганюка, Я. Кушку, О.І. Пажимських, М. Ярової, П. Слободянюка). Але у більшості досліджень науковці звертають увагу переважно на загальні проблеми розвитку освіти та культури Поділля. Отож, актуальним для досліджень залишається ще чимало аспектів зазначеної тематики.

Відсутність професійних навчальних закладів мистецького спрямування відчутно впливала на культурне життя Подільського краю у ХХ столітті. Музична сфера міста була на аматорському рівні, а музичної освіти як такої не було де отримати, вона існувала на рівні домашнього музикування. І тому для вирішення даної проблеми було запрошено відомого і знаного музиканта, керівника школи у Польщі Т. Ганицького. На початку 1903 р. Т. Ганицький приїжджає до Кам'янця-Подільського зі своїм учнем З. Шварценштейном, щоб показати його гру місцевим жителям. Блискучий виступ скрипаля був прекрасною рекомендацією його вчителя як педагога і музиканта. Він отримує запрошення від мистецьких товариств залишитися в місті. Запрошення було прийняте Т. Ганицьким і влітку 1903 р. він переїжджає до Кам'янця.

Формулювання цілей статті... Розкрити основні етапи становлення музичної освіти на Поділлі та проаналізувати проблеми, що виникли в процесі розвитку музичної педагогіки у Кам'янці-Подільському.

Виклад основного матеріалу... Спираючись на набутий досвід, знання, професійні навички, Т. Ганицький вирішує скерувати їх на підняття та розвиток культурно-мистецької сфери Поділля, зокрема Кам'янця-Подільського. В нього за плечами уже був досвід створення та керівництва музичним навчальним закладом у Польщі, і тому цей досвід він вирішує спрямувати на те, щоб розвивати

мистецьке життя на Україні. На відсутність у місті спеціальної музичної школи Т. Ганицький звернув увагу ще в молоді роки і тому була нагода започаткувати тут саме такий навчальний заклад.

Як вказує дослідник В.Іванов у своїй праці, Т. Ганицький відразу ж почав практично підходити до питання відкриття у Кам'янці-Подільському спеціалізованої музичної школи. Він сподівався на підтримку місцевих музикантів і тих фахівців, які вже працювали в місті. Вони з великою зацікавленістю відгукнулися на таку ідею. Крім того, знайшлося багато охочих навчитися музики. Шлях від ідеї до її реалізації виявився складним. Вимагався, насамперед, офіційний дозвіл на заснування закладу. Підставою для цього був Статут про організацію власних навчальних закладів, затверджений Міністерством внутрішніх справ 21 жовтня 1901 р. Маючи вже досвід організації школи в Лодзі, Т. Ганицький розпочав роботу зі здійснення своєї ідеї. На обраному ним шляху зустрілось чимало труднощів. Насамперед треба було розвивати питання матеріальної бази. З'явилися незадоволені, які не лише не вірили в реалізацію планів щодо відкриття школи, але і перешкоджали цьому процесу. Неохоче відгукнулися й деякі місцеві педагоги на запрошення працювати у новому закладі. Таким чином, Т. Ганицькому вдалося прийняти на роботу до музичної школи лише одного викладача по класу фортепіано та теорії музики Лозинського [4, с. 19].

Статут школи був ухвалений у серпні 1903 р., а вже з вересня вона розпочала свою діяльність на кошти самого Т. Ганицького [6, с.152]. І хоча факт заснування і реальність функціонування закладу не викликали ні в кого сумніву, все ж продовжували звучати недовірливі голоси. «Киевские ведомости» писали: «Ганицький зустрів багато перешкод з боку міщан. Одна їх частина заважала йому пасивністю, інша ж (активна) - усіялякими інсинуаціями. Деякі викладачі залишали Кам'янець» [2]. Коли ж відбулися перші виступи учнів школи, кам'янчани змінили думку про неї на краще. Ті ж «Киевские ведомости» відзначили, що місцева публіка не тільки перестала з посмішкою дивитися на місцеву музичну школу, а й навіть почала ставитися до неї з увагою й довірою.

І все ж таки, становлення та визнання школи Т. Ганицького відбувалося зовсім нелегко. Місцеве та відомче керівництво продовжувало з недовірою ставитися до цього новоствореного закладу. Були й об'єктивні труднощі, особливо в організації навчального процесу та комплектації педагогічного штату. Т. Ганицький розумів, що віддалення Кам'янця від відомих культурних центрів викликало в окремих запрошених небажання «культивувати музику в глушині». Нестача викладачів значно впливала і на кількість учнів. Тому в перший рік існування музичної школи в ній навчалось лише 60 учнів.

В. Іванов пише: «Найреальнішим шляхом у позитивному розв'язанні численних проблемних питань було уважне врахування власних сил, особливо фінансових. Отримавши у спадок від батьків певний капітал, Т. Ганицький вирішує усі кошти витратити на процвітання заснованого ним музичного закладу. Це був, по суті, єдиний вихід зі складної ситуації. Насамперед, потребував багато зусиль підбір професійних кадрів. Так, запрошення висококваліфікованих педагогів з-за кордону вимагало чималих коштів, а до того ж ці спеціалісти не знали ні російської, ні української мови» [4, с. 20]. Останнє, як свідчать тогочасні документи, було однією з важливих перешкод у розвитку школи [3, с. 3]. І хоча доводилось якось виходити з місцевих умов і заохочувати до викладання кам'янецьких вчителів, директор закладу не залишав думки мати у себе справжніх професорів. У цей час він уже відкрив класи фортепіано, скрипки, теорії музики.

Дітей відбирали до школи за конкурсом, особливу увагу звертали на тих, хто вже вмів грати на якомусь музичному інструменті – по нотах або на слух. У школі їх чекала досконала методика викладання зі всіх предметів. Проте на формування і розвиток елементарних теоретичних та практичних навичок все ж витрачалось чимало часу для учнів, які мали слабку або неоднакову дошкільну музичну підготовку. Ця обставина змушувала Т. Ганицького відкрити додатковий підготовчий клас, де майбутні учні, які не мали ніяких попередніх знань, готувалися до основного курсу навчання. Такий клас було відкрито у січні 1904р. з оплатою за навчання 50 крб. на рік.

Як розповідає у своїй книзі В. Іванов, у кінці першого навчального року Т. Ганицький відкрив ще один клас – вокальний, який очолила випускниця Московської консерваторії С. Булгакова, яка була ученицею Лаврівської. Отже, штат поповнювався професійними фахівцями, від яких директор вимагав відповідної роботи з учнями – виховувати їх на високому методичному та фаховому рівні, прищеплювати любов до музичного мистецтва, його найкращих скарбів, розвивати в них справжні виконавські та музично-теоретичні навички. Такий напрямок, звичайно, визначав мистецький статус школи, рівень її авторитетності тощо. Обраний шлях виправдав себе, що підтвердилось першими концертами викладацького та учнівського складу, зокрема 14 грудня 1903 р. та 25 квітня 1904 р. [4, с. 22].

Отже, зауважимо, що з кожним роком школа зміцнювалась, стабілізувалась її структура, зростала якість результатів. Стараннями Т. Ганицького для учнів була встановлена іменна стипендія Євеліни Садовської, прихильниці музики із заможного роду, для обдарованих та бідних учнів. Крім того, у закладі відкрилося ще два класи: гармонії та драматичного мистецтва. В останньому до 1906 р. працював досвідчений педагог Ф. Іванов-Двинський, а після нього – театральна актриса М. Леонтович. У 1905 р.

почав діяти й клас віолончелі, до якого було запрошено з Києва викладача М. Сухомлинського, якого в 1906 році замінив М. Хорошанський.

Звертаючись до чисельної кількості джерел, бачимо, що впродовж досить короткого часу кількість учнів стрімко зростала. Якщо в 1904 р. у школі навчалось 70 учнів, то в 1905 р. їх було вже 131, а в наступному – 141. Вони вчилися у шести спеціалізованих класах, де зосередилися досить міцні виконавські сили, зокрема з фортепіано та струнних інструментів. Дирекція закладу часто влаштовувала учнівські звітні концерти. Лише у 1905-1906 навчальному році їх було понад десять. Концерти мали не лише естетичне та морально-виховне, а й благодійне значення. Прибутки від них здебільшого переводились на потреби бідних учителів та учнів. Так, усі кошти з двох симфонічних концертів Т. Ганицького, що відбулися у міському театрі, та камерного концерту в міському клубі, було передано кам'янецькому товариству бідноти. Показовим був концерт школи у Могилеві-Подільському, кошти від якого пішли на користь місцевого благодійного товариства. Відомо, що лише за три роки існування школи допомога від її концертів складала шість тисяч карбованців.

Виступи педагогів та вчителів школи притягували до себе багато поціновувачів музики, численна кількість яких хотіла навчатись у Т. Ганицького, але справа в тому, що вони були не лише з Кам'янця, а й з різних повітів Волині та Поділля, з навколишніх сіл. Проте школа не могла задовольняти потреби усіх, хто хотів вчитися. З часом виникає ідея створення невеличких філіалів музичного закладу у сільській місцевості. Таку ідею Т. Ганицький сміливо почав впроваджувати у життя. Перший крок на цьому шляху мав успіх. Тадеуш Дионисович звернувся до губернського комітету з проханням виділити субсидію на відкриття окремих класів на селі, і питання розв'язалося позитивно. На засіданні цього комітету 12-20 вересня 1905 року ухвалили: «Асигнувати на утримання 12 учнів-селян 1200 крб. та на одноразову допомогу школі 2000 крб.» [3, с. 13]. Спроба видалася вдалою, і Подільський губернський комітет за проханням Т. Ганицького звернувся до Міністра внутрішніх справ Дурнова про заснування та функціонування сільської музичної школи. Проте благородну ідею міністр не зрозумів і не підтримав. Він наклав таку резолюцію: «Селянам музика не потрібна» [10, с. 8].

Т. Ганицький знов усі свої організаційні сили зосереджує на покращанні діяльності музичної школи в Кам'янці. Вона набуває тут не лише статусу мистецького навчального закладу, а й виконує філармонійні функції, про що свідчать проведені численні концерти викладачів і учнів в місті: в театрі, клубах, інших навчальних закладах. Були виступи в костелі, де в той час служив відомий у Кам'янці органіст Ольховський. Слухачі знайомились з музичною творчістю зарубіжних і вітчизняних композиторів, а серед творів звучали симфонія ре мажор І. Гайдна, концерт фа мінор Ф. Шопена, окремі оперні або балетні номери (марш з оп. «Пророк» Д. Мейєрбера, «Піцкато» з балету «Сільвія» К. Деліба), п'єси Л. Бетховена («Крейцерова соната»), Р. Шумана («Квінтет»), Ш. Сен-Санса («Септет»), Є. Шютта («Квартет»), А. Понкієллі (арія з оп. «Джоконда»). Виконувались також і твори самого Т. Ганицького, зокрема – оркестрові «В степу», «Марення».

Те, що концерти дійсно мали справжній успіх, підтверджують кореспондентські звіти тих часів, що публікувались на сторінках вітчизняної преси. Так, відома фіндейзенська «Русская музыкальная газета» (орган Російського музичного товариства в Петербурзі) підкреслювала, що музична школа Т. Ганицького влаштовувала в Кам'янці-Подільському «найбільш серйозні» виступи [9, с. 527]. Наскільки вони були серйозними, дізнаємося з місцевих газет, де описувались враження від почутого місцевої публіки, що бачила перед собою не учнів, а справжніх артистів, у яких їх за короткий час зумів перетворити талановитий педагог і музикант Т. Ганицький. Його ж симфонічний оркестр був дисциплінованим і талановитим колективом. Газета «Подолія» писала: «Концерт у міському клубі відбувся у переповненому залі і викликав бурю оплесків на адресу усіх артистів-музикантів. Вокалістка Розвадовська, володіючи звучним меццо-сопрано і маючи майже двооктавний діапазон, співала з глибоким почуттям, блискуче використовуючи фразування, і повною мірою задовольнила естетичні смаки слухачів. Артист Храмой показав публіці блискучу техніку, багатство туше й силу виразності. Поява ж на естраді хлопця Шварценштейна викликала фурор. Задушевність гри, м'якість тону, прекрасна техніка робить його талановитим музикантом. Публіка все це оцінила й тепло прийняла його, як і інших учасників концерту. Чимало сприяв успіхові вечора своїм впевненим акомпанементом В. Машкевич» [8, с. 1].

З'ясовуємо, що незважаючи на короткий термін існування школи Ганицького, її визнання зросло. На прохання РМТ він у листі від 28 квітня 1907 р. писав, що його навчальний заклад є ніби нова й скромна квітка на музичній ниві. До того ж директор школи додав декілька газетних рецензій про її діяльність, на основі яких у «Русской музыкальной газете» підтверджувалася серйозність музично-педагогічної справи в Кам'янці, а річні звіти називалися «рідкісними для приватних шкіл» [9, с. 527]. Водночас газета шкодувала, що асигнування місцевою губернською управою субсидій на цей навчальний заклад не затверджено Міністерством внутрішніх справ і керівництво школи змушене утримувати її на

своєму ентузіазмі та за свої кошти. Планувалося започаткування нових класів, але з них було відкрито лише клас історії музики та драматичний клас у 1906 р.

Зростання школи та впровадження нових навчальних дисциплін вимагало від Т. Ганицького підбору й педагогічного складу. «Подольская жизнь» писала, що він до цього питання ставився досить серйозно і багато зробив для підняття високого педагогічного рейтингу школи. Серед запрошених ним викладачів була, наприклад, Петліна Марія Миколаївна, яка у 1906 р. закінчила Московську консерваторію з фортепіано у педагога Аврамової, була ученицею А.Рубінштейна і професора Левіна. Серед інших - відомі В.М. Дальський-Рибальченко, який вчився у Московській консерваторії у професора Є.А. Лаврівської, потім у Паризькій консерваторії у професора А.Д. Ювернуа, мав розвинений вокальний голос, співав у Харківському оперному театрі разом з артистами Тито Руро, Вандер, Бракіт, Кравецькою, Плонтковською; Лозинський Алоїзій Косетонович (випускник Варшавської консерваторії 1901 р.), Пік де Реплонж (закінчив Міланську консерваторію по класу вокалу у професора Ванні) [8, с.1]; Комінек Зденек Рудольфович, випускник Празької консерваторії по класу скрипки у професорів Отто Мажека й Отто Шевчика, вчився у Празькій музичній академії у професора Віллі Станіслава, виступав разом з відомими скрипачами Коцаном та Кубеліком в Чехії [5, с.4]; інші викладачі – Аллегранд, Іванов-Двинський, Булгакова, Сальська-Педаковська, Абрамович [2, с.3].

Отже, школа в ті часи комплектувалася висококваліфікованими фахівцями, а їхні учні набували справжньої музичної освіти і яскраво презентували свій навчальний заклад. Серед них, крім відомого вже нам С. Шварценштейна, слід назвати С. Храмого, який пізніше вчився у Петербурзькій консерваторії; Раппопорта, який продовжив навчання у Берлінській консерваторії; Корчановську-Бернаровську, що закінчила Київську консерваторію [2, с.18].

Крім наборів до музичної школи за оголошеннями, як пише В. Іванов, Т. Ганицький і сам відшукував таланти. «Мешканці Кам'янця, які його знали, розповідали, що він часто, йдучи від школи додому (від Губернаторської площі до Миколаївської церкви), прислуховувався до співу або гри, що лунали з двору або вікна якогось будинку. Підходив і питав виконавця, чи не має він бажання у нього вчитися. Так було одного разу біля пекарні, з підвалу якої лунали звуки скрипки. Коли зійшов сходишками вниз, то побачив там босого хлопчика, який старанно виводив мелодію на скрипці. Тадеуш Ганицький влаштував хлопця до своєї школи. Вчив безкоштовно, дав йому інструмент, одяг, їжу. Цим юним талантом був Царевич Михайло Іванович, який у 1908 році з відзнакою закінчив школу і відразу ж вступив до Московської консерваторії по класу скрипки професора Гржималі. Після успішного завершення навчання він упродовж 30-ти років працював у московському театрі МХАТ як соліст і концертмейстер, одночасно був концертмейстером симфонічного оркестру всесоюзного радіо (1931-1937), яким у той час керував Себастьян. М.Царевич набув широкого авторитету як музикант. Разом з ним працювали відомі на той час інші концертмейстери Шило та Берлін. Він також був у складі знаного на той час тріо: Миронов (фортепіано), Маяковський (віолончель), Царевич (скрипка). Його праця відзначена урядовими нагородами, званням заслуженого артиста РРФСР. Помер у 1957 р.» [4, с.24].

Багато хто з вихованців Т. Ганицького продовжив музичну освіту в спеціалізованих навчальних музичних закладах, ставши в результаті професійними музикантами. Серед інших відомих музичних талантів, виявлених Т. Ганицьким, були Збригер Мори, композитор, який у 1910-ті роки виїхав до Канади; Аркадій Гурфінкель який став заслуженим артистом РРФСР; Діна Гурфінкель (сестра А.К.). Після закінчення школи Т. Ганицького по класу фортепіано Діна вчилася у Московському музичному технікумі в Єллен Фабіанівни Гнесіної і по класу віолончелі у професора Семена Матвійовича Козолупова. Загинула 1914 р. під час війни. Батько Діни й Аркадія, Гурфінкель Костянтин, теж вчився у школі Т. Ганицького по класу альту, після чого працював у Кам'янці як хорівий диригент в клубах, військових частинах, керував струнним оркестром і деякий час працював у музичній школі по класу скрипки. Слід назвати ще дві знахідки Т. Ганицького: Глейзеля і Дерманера. Перший з успіхом закінчив школу і в спогадах пізніше написав: «Я буду завжди вдячний йому за раду і допомогу». Як віолончеліст він потім навчався у Ленінградській консерваторії, виступав у складі струнних ансамблів, в симфонічному оркестрі. За успіхи отримав звання заслуженого артиста Карельської АСР.

Обумовлюємо, що впродовж кількох років свого існування музична школа Т. Ганицького розвивалась досить стрімко і набула широкого розголосу, незважаючи на деякі фінансові складнощі. У 1907 р. вона вже нараховувала вісім класів – підготовчий, фортепіанний, скрипковий, віолончельний, вокальний, теоретичний, історичний, драматичний. У кожному з них працювали досвідчені педагоги, виконавці. Все частіше до керівництва закладу зверталися музиканти з питаннями на предмет розвитку не лише освіти, а й організації більш жвавого музичного життя в Кам'янці і навіть в губернії. Поступово виникла ідея об'єднання місцевих музичних сил у мистецьку спілку. Т. Ганицький разом з однодумцями в 1907 р. створює «Подільське музичне товариство», в статуті якого на важливе місце ставить пропагування серед населення класичної музики, відкриття гуртків з навчання нотної грамоти, організацію виконавських колективів (хорових, оркестрових), вивчення музичного фольклору [1].

Створення музичного товариства в Кам'янці було ще однією заслугою Т. Ганицького. На основі нової організації можна було відкривати філії школи у сільській місцевості, але за умов, що там будуть працювати освічені фахівці, як того вимагав статут. У цій справі багато зробив сам Т. Ганицький та його помічники: Сигізмунд Лесневич, Здислав Грохольський, Марія Дунін-Борковська, Старорипинський, Бруно та ін. Завдяки їм проводилась значна робота зі створення хорів, бібліотек, мистецьких студій-шкіл, з проведення конкурсів, лекцій-концертів та ін. Проте ентузіазм невеличкого гуртка не зміг подолати об'єктивні труднощі, а саме: фінансові, господарські, організаційні, і тому без будь-якої матеріальної та й іншої підтримки з боку місцевої влади, через скептичне ставлення до цього деяких відповідальних осіб справа поступово припинилася. А в 1908 р. музичне товариство фактично не спроможне було діяти ефективно. Таке становище породило чутки, ніби й школа Т. Ганицького теж перестає діяти. У зв'язку з цим сам Тадеуш Дионисович виступив у пресі із офіційною заявою: «Внаслідок розповсюдження слухів про те, що в Кам'янці-Подільському музична школа ніби закривається, наголошую, що вони не мають ніякої підстави. Вступивши у п'ятий рік існування, музична школа приймає записи учнів. Директор школи Т.Д. Ганицький» [7, с.1].

Дослідивши наукову літературу, прослідковуємо, що школа продовжувала діяти і ефективність її роботи не знижувалась. Навпаки, авторитет її зростав. Восени 1908 р. «Подольский вестник» визнавав: «Ми зобов'язані Ганицькому за пропагування музики в нашому не можна сказати дуже музичному місті, і приємно бачити, що громадськість це оцінила» [6]. Оцінка дійсно була завжди високою, особливо коли йшлося про звітні концерти і школа показувала свої результати. Про рівень майстерності досить схвально писали газети. Навіть варшавський часопис «Nowej gazety» у квітні 1910 р. відзначив, що черговий концерт школи Ганицького «з артистичної точки зору був на висоті найвищих вимог» [2].

Висока оцінка діяльності школи вимагала й офіційного вираження її в системі тогочасної музичної освіти. Так, зокрема, ставила питання й «Русская музыкальная газета», яка називала цю школу «єдиним провідником музичної освіти в Кам'янці», широко відомим уже в музичних колах, але яка й досі залишається за межами російського музичного товариства [9, с.517]. Це справді було так. Справа в тому, що ще в травні 1905 р. Подільський губернатор у секретному листі у МВС за № 3312 прохав «Великого князя Костянтина Костянтиновича»: «Ваша імператорська величносте! Дворянин Тадеуш Дионисович Ганицький, який стоїть на чолі відкритої ним в 1903 р. на власні кошти музичної-школи в Кам'янці, звернувся до мене з проханням про допомогу у перетворенні означеної школи в навчальний заклад Імператорського російського музичного товариства на підставі, вказаній у другій частині статті 39 Статуту цього товариства». Далі він окреслює перспективи закладу: «Відкрита Т. Ганицьким єдина в Кам'янці музична школа, незважаючи на короткий термін її існування, встигла завоювати собі симпатію і довір'я громадськості, і в цьому навчальному закладі вже є крайня потреба. Подаючи на благородрозгляд Вашої імператорської величності інформацію з додатком докладної записки прохача на цей предмет, короткий звіт про діяльність школи, записки про проєктоване засновником навчання в ній селян для розвитку в їх середовищі музикальної освіти, про створення статуту цієї школи дозволяю собі покійно просити Вашу величність не відмовити у своїй благосклінній увазі до цього прохання».

Висновки... Музична освітня діяльність Т. Ганицького на початку ХХ століття помітно активізується, його ім'я стає досить популярним у Кам'янці. Музиканти міста охоче і часто спілкувалися з ним, обговорювали назрілі проблеми, викладачі з інших навчальних закладів консультувалися з питань музичної освіти, естетичного виховання. Отже, ми бачимо, що музична школа Т. Ганицького за досить короткий час, не зважаючи на певні перешкоди на шляху розвитку закладу, набула популярності як у Кам'янці, так і за його межами, а авторитет його як педагога і професійного музиканта зміцнювався та зростав з часом, на це вказує багато фактів. Отже, проблема розвитку музичної освіти на Поділлі є важливою і актуальною на сьогодні, яка потребує її вивчення і на далі.

Список використаних джерел та літератури:

1. ДХОА. – Фонд Р-228, оп. 1, № 10-322.
2. ДХОА. – Фонд Р-2951, оп. 1, № 27.
3. ДНБР. – Фонд 816, оп.1, № 1252.
4. Іванов, В.Ф. (2007). *Тадеуш Ганицький (1844-1937)*. [Монографія]. Вінниця: ВМГО «Розвиток».
5. Наш шлях. № 2 (1920).
6. Обзор Подольской губернии за 1903 год. (1904). Каменец-Подольский.
7. *Подолля. Газета церковно-общественная, политическая и литературная*. № 199 (7.09). (1907). Каменец-Подольский.
8. *Подолля. Газета церковно-общественная, политическая и литературная*. № 169 (29.07). (1906). Каменец-Подольский.
9. Финдейзен, Н. (1907). *Русская музыкальная газета*. № 20-21. Санкт-Петербург.

10. *Червоний кордон. Селянська газета Східного Поділля*. №№ 27-403 (1.03), 31-407 (10.03), 66-442 (12.06). (1928).

Транслітерований список літератури:

1. DXOA. – Fond[Fund] P-228, op. 1, № 10-322.
2. DXOA. – Fond[Fund] P-2951, op. 1, № 27.
3. DNBR. – Fond[Fund] 816, op. 1, № 1252.
4. Ivanov, V.F. (2007). *Tadeush Ganickiy (1844-1937)*. [Monografiya]. Vinnytsya: VMGO «Rozvytok».
5. Nash shlyax[Our way]. № 2 (1920).
6. Obzor Podol'skoj gubernii za 1903 god [The review of Podolsk province for 1903]. (1904). Kamianets-Podilskyi.
7. *Podolliya. Gazeta czerkovno-obshhestvennaya, politicheskaya, i literaturnaya [Podolia. Newspaper church-public, political and literary]*. № 199 (7.09). (1907). Kamianets-Podilskyi.
8. *Podolliya. Gazeta czerkovno-obshhestvennaya, politicheskaya, i literaturnaya [Podolia. Newspaper church-public, political and literary]*. № 169 (29.07). (1906). Kamianets-Podilskyi.
9. Findeizen, N. (1907). *Russkaya muzykal'naya gazeta [Russian musical newspaper]*. № 20-21. Sankt-Peterburg.
10. *Chervonij kordon. Selyanska gazeta Sxidnogo Podillya [Red border. Peasant newspaper of Eastern Podillya]*. №№ 27-403 (1.03), 31-407 (10.03), 66-442 (12.06). (1928).

Аннотация

**Этапы новой школы Тадеуша Ганицкого
Озимовская А.В.**

В статье освещены основные вопросы возникновения специализированного музыкального учебного заведения на Подолье в начале XX века. Ведь в то время образование было на уровне домашнего музицирования, и поэтому создание такого заведения было важной и необходимой задачей для подъема культурно-художественного уровня края. Тот, кто стал основоположником профессионального музыкального образования на Подолье, был известным музыкантом, педагогом, скрипачом, основателем музыкальной школы в Польше – Тадеуш Ганицкий, который в начале XX века находился в Каменце-Подольском с гастролями.

Проанализированы проблемы, возникшие на пути становления и развития музыкального образования в Каменце-Подольском на начальном этапе. Среди них трудности с организацией педагогических кадров школы, которые были приглашены из разных городов и стран. Отсутствие финансовой поддержки со стороны государства, что заставило Тадеуша Ганицкого вложить собственные средства в процветание и расцвет культурно-художественного уровня города и тому подобное. Подробно раскрыт начальный этап создания музыкальной школы, а также рассмотрены педагогическая и концертная деятельности учебного заведения и результаты работы музыкального центра в период с 1903-1910 гг.

Ключевые слова: специализированное музыкальное учебное заведение, Каменец-Подольский, педагоги-музыканты, профессиональное музыкальное образование, Подолье.

Summary

**Stages of New School of Tadeush Hanytskyi
Ozymovska A.V.**

The article covers the main issues of the creation of the specialized music educational institution in Podillia region at the beginning of the XXth century. At that time, music education was at the level of home playing, and therefore the establishment of such an institution was an important and necessary task for raising the cultural-artistic level of the land. The one who started the professional music education in Podillia region was a famous musician, pedagogue, violinist, founder of the Polish music school Tadeush Hanytskyi, who at the beginning of the XXth century was in Kamianets-Podilskyi on tour.

The problems which arose in the course of formation and development of music education in Kamianets-Podilskyi at the initial stage have been analyzed. Among them there was a problematic organization of teaching staff of the school, who had been invited from different cities and countries. Lack of financial support from the state forced Tadeush Hanytskyi to invest his own funds into the prosperity and development of the cultural-artistic level of the city, etc. The initial stage of the founding of the music school has been described in detail, as well as the pedagogical and concert activity of the educational institution and the results of work of the music centre during the period 1903-1910 have been studied.

Key Words: specialized music educational institution, Kamianets-Podilskyi, pedagogues-musicians, professional music education, Podillia region.